

SUOMEN LUTEET

JOHDANTO

Luteet kuuluvat hyönteisten lajimäärältään jättiläismaiseen luokkaan. Maapallolla elävien hyönteisten lajimäärästä voidaan esittää vain arvioita, sillä tieteelle kuvaamattomia lajeja on valtavasti ja kaiken aikaa lajeja kuolee myös sukupuuttoon. Nivelkärsäisiin kuuluvien luteiden alalahkosta tunnetaan tällä hetkellä noin 40 000 lajia, joista suurin osa elää trooppisissa. Pelkästään Australiasta tunnetaan noin 6 000 ludelajia. Pohjoisella pallonpuoliskolla lajimäärät jäävät paljon alhaisemmiksi, mutta Suomestakin tunnetaan tällä hetkellä runsaat viisisataa ludelajia.

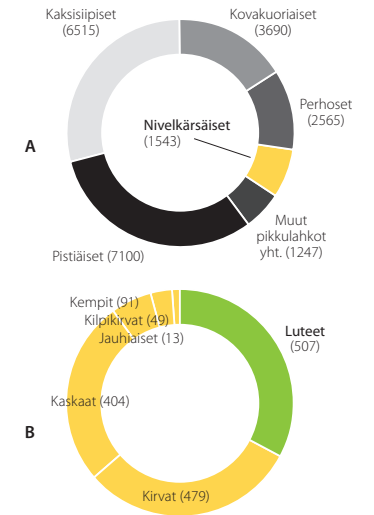
Pääosa luteista käyttää ravintonaan kasvien nesteitä ja lajimäärät ovat vahvasti riippuvaisia vallitsevan kasvillisuuden lajirunsaudesta. Suomessa eniten ludelajeja tavataan Ahvenanmaan, Lounais-Suomen ja Etelä-Suomen hemiborealisella kasvillisuusvyöhykkeellä. Maastamme löydetään vuosittain keskimäärin 1–2 uutta ludelajia. Useimmiten uudet lajit leviävät Suomeen etelästä tai kaakosta.

Maailmanlaajuisesti runsaslajisimmat ludeheimot ovat kuneluteet (Miridae), varjoluteet (Lygaeidae) ja petoluteet (Reduviidae). Suomesakin lajimääräisesti hallitsevimmat heimot ovat juuri kuneluteet ja varjoluteet. Sen sijaan trooppisissa monilajinen petoluteiden heimo on maassamme melkoinen kääpiö: heimoon kuuluu Suomessa ainoastaan kuusi lajia.

Muiden hyönteisten tavoin myös luteiden kehityshistoria on menestystarina. Varhaisimmat ludefossiilit ajoittuvat 200–250 miljoonan vuoden päähän triaskaudelle. Hieman nuoremmissa jurakautisissa fossiileissa on jo nähtävissä nykyään eläville lajeille ominaiset rakennepiirteet — luteet ovat siis säilyneet perusrakenteeltaan lähes muuttumattomina noin 170 miljoonaa vuotta. Tunnetumpia selkärangattomien fossiileja ovat kuitenkin meripihkassa miltei täydellisinä säilyneet muinaiset ludelajit. Aivan tuoreita eivät nämäkään fossiilit ole, sillä pihkaan tarrautuneet lajit elivät eoseenikaudella noin 55 miljoonaa vuotta sitten.

Suomalainen lajistotutkimus on kokenut viime vuosina hämmästyttävän renessanssin. Tätäkin kirjahanketta tukenut ympäristöministeriön rahoittama 'puutteellisesti tunnettujen metsälajien tutkimusohjelma' (PUTTE) on ollut merkittävä edistysaskel alan tutkimukselle ja perustiedon tuottamiselle. Perustiedolle ja sen soveltamiselle onkin jatkuvasti kasvava kysyntä. Tiedon lisääntyessä uusien eliöryhmien uhanalaisuutta voidaan jatkossa arvioida luotettavammin. Myös uhanalaisuudessa tapahtuviin muutoksiin ja uhanalaisuuden syihin voidaan reagoida, kun perustieto lajistosta on olemassa.

Suomen luteet -kirjan toivotaan toimivan paitsi päteväänä tietolähteenä monimuotoisuuden parissa työskenteleville tutkijoille ja viranomaisille, mutta erityisesti sen toivotaan tavoittavan myös luonnosta kiinnostuneita lapsia ja nuoria.

Suluissa lajimäärät Suomessa.

Nivelkärsäisten laho on muihin hyönteislahkoihin nähden lajimäärältään keskikokoinen. (A)

Luteiden alalahko muodostaa noin kolmanneksen nivelkärsäisten kokonaislajimäärästä. (B)

SUOMEN LUTEET

Ensimmäinen painos.

© Teemu Rintala, Veikko Rinne & Hyönteistarvike TIBIALE Oy

Suomen luteet -kirjan luontokuvat on ottanut Teemu Rintala ja studiokuvat Veikko Rinne, piirrookset on toteuttanut Veikko Rinne — mikäli ei toisin mainita. Kuviin liittyvät tarinat ovat Teemu Rintalan käsialaa.

- Avustajat sisällöntuotannossa: Saana Kataja-aho, Anssi Teräs ja Lassi Jalonen
- Avustajat valokuvien otossa ja käsittelyssä: Anders Albrecht, Timo Lehto ja Ritva Penttinen
- Ulkoasun suunnittelu ja taitto: Timo Lehto
- Painatus: Lönnberg Print & Promo, Helsinki, 2010 • Paperi: MultiArt Silk 130 g/m²

Kirjan viittaus: Rintala, T. & Rinne, V. 2010: Suomen luteet. Hyönteistarvike TIBIALE Oy, Helsinki.

ISBN 978-952-92-7512-0